

Etika

Literatura:

Kohák, E. *Svoboda, svědomí, soužití.* Praha: Slon, 2009

MacIntyre, A. *Ztráta ctnosti.* Praha: Oikoymenh, 2004.

Robinson, D. – Garratt C. *Etika.* Praha: Portál, 2004

Sokol, J. *Etika a život.* Praha: Vyšehrad, 2010

Spaemann, R. *Štěstí a vůle k dobru.* Praha: Oikoymenh, 1998.

Co je to etika

Otázky pomáhající určit výměr slova etika:

Existují nějaké faktické rozdíly mezi mravními a sociálními zákony?

Má někdo právo říkat druhému, co je dobré a co špatné?

Proč bych měl být dobrý?

Jsou nějaké činy, které jsou **vždy** špatné?

Co je to etika

Otázky pomáhající určit výměr slova etika:

Představuje etika zvláštní typ znalostí? Pokud ano, jaké to jsou a jak je můžeme získat?

Spočívá mravnost v tom, že dodržujeme soubor pravidel, anebo že pečlivě přemýšlíme o důsledcích?

Když lidé říkají: „Vím, že vraždit je špatné.“ **Vědí** to skutečně, anebo o tom jsou jen přesvědčeni?

Co je to etika

Obecné rysy:

- ve většině společenstvích (moderních, tradičních) bylo přesně upraveno, kdy a za jakých okolností je možno zabít druhého člověka
- ve všech společnostech je velmi těžké vystopovat kořeny nejtradičnějších morálních příkazů
- jestliže tyto morální příkazy porovnáváme, zjišťujeme významné rozdíly (co, je trestáno, způsoby trestu, výjimky)
- v moderních společnostech se více odlišuje právní, sociální a morální stránka činu

Co je to etika

Morálka a náboženství

- euroamerická oblast výrazně ovlivněna Desaterem
  - 1) Jsem Hospodin, Tvůj Bůh. Nebudeš mít jiného Boha mimo mě.
  - 2) Nezobrazíš si Boha, zpodobněním ničeho
  - 3) Nezneužiješ jména Hospodina
  - 4) Šest dní budeš pracovat, sedmý ti má být svatý

Co je to etika

- 5) Cti otce i matku svou
  - 6) Nezabiješ
  - 7) Nesesmilníš
  - 8) Nepokradeš
  - 9) Nevydáš proti bližnímu křivého svědectví
  - 10) Nebudeš dychtit po po domě svého bližního, po ženě, otroku, býku.
- pouze šest přikázání jsou z dnešního hlediska etické

Proč??

Problém autority

Co je to etika

Etika a náboženství

- velice brzy si lidé všimli, že morální přikázání se v jednotlivých náboženstvích liší
- Sokrates 5 .st. př.n.l. – (Platon: Euthyfron) morálka neznamená pouze náboženskou poslušnost, protože se liší příkazy jednotlivých náboženství
- velice důležitý postřeh (7. – 4. , období, kdy se vytváří pojetí člověka jako individuality)

Co je to etika

Etika, lidská přirozenost a společnost

- je tedy etika odvislá od lidské přirozenosti?
  - co je to „lidská přirozenost“ (LP)? → jaký je vztah mezi „LP“ a společností
- A) Jsme od přírody dobří a společnost nás kazí.
- B) Jsme morálně nevzdělaní a společenské tlaky z nás dělají morální bytosti.

Co je to etika

Etika, lidská přirozenost a společnost

- Ad A) V takovém případě by děti hned po narození museli být morálně bezúhonné. Ale jak to poznáme? A je to dáno geneticky? Jaký je vztah mezi genem a dobrým chováním? Lze to určit?
- Ad B) Jsme list bílého papíru, na který postupně rodiče, sociální skupiny, vrstevníci, předešlé generace, ideologické skupiny zapisují morální vzory. Reprodukce starých vzorů. Jak ale může docházet k vývoji morálky? Novými zkušenostmi? (Morální dilemata moderní genetiky nemohla existovat před tím, než se genetika plně rozvinula.

Co je to etika

V čem je problém? Co předpokládají všechny otázky?

Dějiny etiky I

Pojmy etika, morálka (MacIntyre, 53–55):

- *éthikos* (řec.), *morális* (lat.) původně = „náležející charakteru“; charakter = předem daný soubor dispozic, jež systematicky usměrňují člověka, aby jednal určitým způsobem, „morální charakter“ = jednat správně
- anglosaský překlad před dobou moderní = „opatrnický“, „zjistný“, v souladu s (náboženským) zákonem
- 16.–17. st. vztah k sexualitě – nemorální = sexuálně nevázaný

Dějiny etiky I

Pojmy etika, morálka (MacIntyre, 53–55):

1630–1850 – * pojem „morálka“ = oblast pravidel chování, která není ani náboženská, ani právní, ani estetická;

osvícenské a raně moderní období = víra, že je možné určit na základě přirozenosti člověka a přirozenosti společnosti CO JE TO MORÁLNÍ NEZÁVISLE NA KONKRÉTNÍM NÁBOŽENSTVÍ, KONKRÉTNÍ SPOLEČNOSTI, KONKRÉTNÍM ETNIKU

Dějiny etiky I

Pojmy etika, morálka (MacIntyre, 53–55):

moderní a postmoderní situace:

morálka = povstává ze střetu vzájemně neslučitelných premis, morální soud a morální závazek se chápe jako výsledek výběru morální premisy

etika = věda o morálkách

Základní etické přístupy současnosti

Postmoderní situace

– vede mnohé k přesvědčení, že morálka je relativní k společenství, v němž se objevuje; každá společnost má velmi či částečně rozlišnou morálku **A) morální relativismus**

Nejistota v postmoderní době + osvícenský univerzalizmus

– existují univerzální morální pravidla: chraňte malé děti, nezabíjejte nevinné lidi, nepůsobte vnímajícím bytostem zbytečnou bolest; př. upalování vdov v Indii (upalování vdov po manželově smrti X zabíjení vdov) **B) morální absolutismus**

Základní etické přístupy současnosti

Kritika ad A) Každý morální relativista vyznává jedno morální pravidlo: „Nevměšujte se do života jiných kultur“.

Kritika ad B) Jsou pevně dána ona univerzální pravidla? Čím jsou dána? Jaký je přesně jejich výčet? V odpovědi se liší jednotliví autoři, kde je absolutismus?